

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ОБЛАСНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ
АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ ЗАКАРПАТТЯ

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК НАУКОВОГО ВІСНИКА

Ужгородського національного університету

Серія Економіка

Випуск 23

Збірник статей Міжнародної науково-
практичної конференції:

"Вплив маркетингу на підвищення
ефективності транскордонного економічного
співробітництва з країнами-членами ЄС"

2007

и
о
с
ь
а
о
о
к
у
н
о
ї
у
а
о

Редакційна колегія:

- Міснова Василь Петрович** - доктор економічних наук, професор, чл.-кор. НАН України, завідувач кафедри економіки, менеджменту та маркетингу, декан економічного факультету Ужгородського національного університету (*головний редактор*)
- Піталач Михайло Іванович** - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Ужгородського національного університету (*заступник головного редактора*)
- Надь Наталія Мирославівна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету (*відповідальний секретар*)
- Слава Світлана Степанівна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету
- Бойко Микола Миколайович** - доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету
- Лендел Михайло Андрійович** - доктор економічних наук, член-кореспондент Української академії аграрних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету
- Рушак Михайло Юрійович** - доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу Ужгородського національного університету
- Даньків Йосип Якимович** - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та аудиту Ужгородського національного університету
- Лечига Йосип Йосипович** - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Ужгородського національного університету

Рецензенти:

- Доктор економічних наук, професор **В.І. Ярема**
Доктор економічних наук, професор **В.С. Буткін**

Адреса редакції:

88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3,
Економічний факультет Ужгородського національного університету.
Тел./факс: (03122) 3-23-67, 61-23-13.
Електронна пошта: dankiv@univ.uzhgorod.ua, svitlana@gd.uzhgorod.ua

Видається з 1994 року.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 року.

Затверджено додатком до постанови президії ВАК України від 9 лютого 2000 р., №2-02/2 і включено до переліку №4 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Затверджено вченою радою Ужгородського національного університету, протокол № 8 від 27.09.2007р.
Затверджено вченою радою Мукачівського технологічного інституту, протокол № 1 від 05.09.2007р.

ISBN: 966-8269-18-3

© Ужгородський національний університет, 2007
© Мукачівський технологічний інститут, 2007

Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія Економіка. Випуск 23.

Зміст

ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ.....	11
<i>Мигалина Юрій Вікентійович</i> Проблеми маркетингової освіти в Україні.....	11
<i>Радиш Ігор Петрович, Боднар Адік Васильович</i> Вплив маркетингу на покращення ефективності управління економікою міста Мукачева.....	14
<i>Нусер Ернест Ернестович</i> Сучасний стан українсько-угорського транскордонного економічного співробітництва.....	17
<i>Мікловада Василь Петрович</i> Транскордонне економічне співробітництво – важливий механізм євроінтеграції України.....	23
<i>Чучка Іван Михайлович, Студеняк Ігор Петрович</i> Роль маркетингу у прикордонних економічних відносинах України з країнами-членами Європейського Союзу.....	25
СЕКЦІЯ 1. ВПЛИВ МАРКЕТИНГУ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРАНСКОР- ДОННОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	28
<i>Лилик Ірина Вікторівна</i> Періодизація розвитку маркетингу в Україні.....	28
<i>Мікула Надія Анатолівна, Дейнека О.І.</i> Використання маркетингу регіонів в транскордонному співробітництві.....	34
<i>Єрмошенко Микола Миколайович</i> Маркетинговий менеджмент у транскордонному економічному співробітництві.....	36
<i>Жуков Святослав Августович, Лазар Василь Федорович, Студеняк Петро Юрійович, Проскура Володимир Федорович</i> Поняття та особливості «Маркетингу стратегії розвитку»...	41
<i>Черчик Лариса Миколаївна</i> Маркетинг рекреаційних територій як інструмент формування та розвитку транскордонного співробітництва у туристично-рекреаційній сфері.....	45
<i>Щелкунова Олена Володимирівна</i> Регіональний маркетинг як складова стратегічного потенціалу області.....	48
<i>Бочко Олена Юрївна</i> Система маркетингу в агросфері міжнародної торгівлі та її вплив на розвиток транскордонного співробітництва.....	52
<i>Казанець Мирослава Василівна, Фордзон Юрій Іванович</i> Роль та значення маркетингових досліджень ринку взуття в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів і впливу на ці процеси регіонального ринку.....	55
<i>Пенцак Євген Ярославович</i> Маркетинг індивідуалізованих банківських послуг в умовах транскордонного співробітництва.....	59
<i>Манівчук Юрій Васильович, Манівчук Яніна Ігорівна</i> Маркетингова стратегія у формуванні ринку екологічно безпечної продукції сільського господарства на прикордонних територіях...	63
<i>Баламутова О.О.</i> Маркетинг-контролінг як умова ефективного транскордонного співробітництва.....	66

Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія Економіка. Випуск 23.

<i>Жуков Святослав Августович</i> Роль інформаційно-маркетингових центрів у розвитку транскордонного співробітництва областей, регіонів, країни.....	69
<i>Поплавська Жанна Василівна, Ліманський Анджей</i> Моделі конкурентоспроможності національних економік України та Польщі у механізмах транскордонного співробітництва.....	76
<i>Мойсесико Ірина Павлівна, Дронюк Іванна Мирославівна, Цмонь Оксана Іванівна</i> Стратегія формування конкурентоспроможності підприємства в умовах транскордонного співробітництва.....	81
<i>Дочинець Наталія Мирославівна</i> Дослідження й оцінка розвитку консюмеризму в Закарпатській області.....	85
<i>Ревць Ю. І.</i> Забезпечення конкурентоспроможності туристичного продукту Закарпаття в контексті транскордонного співробітництва.....	92
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	96
<i>Бойко Микола Миколайович, Бойко Ярослав Миколайович,</i> Проблеми розвитку СЕЗ «Закарпаття» в контексті концепції сталого розвитку Закарпаття.....	96
<i>Устич Сергій, Передрій Олександр</i> Боротьба з нелегальною міграцією та стимулювання контактів між людьми в транскордонному співробітництві.....	99
<i>Тимур Таїтанов, Гевці Іван Іванович</i> Сучасний стан транскордонного співробітництва Закарпатської області.....	102
<i>Домарацка Агнешка</i> Економічне значення транскордонного співробітництва.....	105
<i>Борушак Мирослав</i> Значення євро регіонів у транскордонному співробітництві на вибраних прикладах.....	110
<i>Новицький Валерій Євгенійович</i> Потенціал прикордонного співробітництва України.....	116
<i>Замурсва Надія Степанівна, Пірчак Альберт Ілліч, Рац Ференц, Ертсей Гейза, Чалоці Густав</i> З досвіду роботи НКО «Регіон Карпат» по прикордонному співробітництву між Україною, Угорщиною та Словаччиною.....	119
<i>Надь Наталія Мирославівна</i> Туризм та рекреація як важливий напрямок транскордонної співпраці Закарпаття.....	122
<i>Ткач Роман Юрійович</i> Роль та місце транскордонного співробітництва в євроінтеграційній стратегії України.....	130
<i>Жуков Святослав Августович, Щербина Володимир Миколайович, Телобізов Ігор Григорович</i> Транскордонна економічна безпека та її значення для транскордонного економічного співробітництва.....	132
<i>Денисюк С.П., Радий І.П.</i> Транскордонне співробітництво в енергетичному секторі Закарпаття з точки зору євроінтеграційних і глобалізаційних процесів.....	137
<i>Свида Іванна Василівна</i> Сучасний стан та особливості розвитку готельного бізнесу в умовах транскордонного співробітництва.....	141

<i>Ерфан Ева Алоїсіана, Бойко Мар'яна Юрїяна</i> Перспективи розвитку підприємництва прикордонного регіону України в умовах розширення ЄС на Схід.....	145
<i>Lakner Zoltán, Szénás Ignác</i> Magyarország élelmiszergazdasága az európai unióban: tanulságok, helyzetelemzés és jövőkép.....	150
<i>Marián Gajdoš</i> Národnostné menšiny v slovensko - ukrajinských prihraničných vzťahoch a otázka Schengenu.....	154
<i>Лендел Михайло Андрійович, Товканець Сергій Антонович</i> Роль інвестицій у забезпеченні функціонування виробничого потенціалу Закарпатської області.....	158
<i>Колесник Дмитро Володимирович</i> Міжнародний консалтинг як форма коопераційної економічної взаємодії.....	162
<i>Ревти Н.Ю.</i> Реалізація швейцарсько-українського проекту "FORZA" – запорука розвитку лісового господарства Закарпаття.....	165
<i>Смирнов Сергій Миколайович</i> Управління фінансово безпекою регіонів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.....	167
<i>Михайличенко Наталя Миколаївна</i> Актуальність контролінгу – питання відповідності вітчизняної школи управління європейським стандартам.....	171
<i>Коритько Т. Ю</i> Моніторинг бюджетного потенціалу одиниці місцевого самоврядування.....	175
<i>Бережний Олександр Андрійович</i> Просування інтелектуальної власності України в європейський науковий простір.....	179
<i>Крук Олена Миколаївна</i> Підвищення рівня самостійності місцевих бюджетів у світі євроінтеграційних процесів.....	182
<i>Місник Едуард Валерійович</i> Євроінтеграційні процеси в банківській системі України.....	186
<i>Хаустова Ксенія Михайлівна</i> Сучасний стан та пріоритети інноваційної діяльності промислових підприємств Закарпатської області в контексті стратегічного розвитку регіону...	190
<i>Гаврилець Олесь Василенна</i> Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку целюлозно-паперового ринку.....	194
<i>Виноградов Юрій Леонідович</i> Інформаційні ресурси – складова формування і розвитку людського потенціалу сільських територій.....	198
<i>Молнар О.С., Сержанов В.В.</i> Історичні аспекти досліджень розвитку туризму та його класифікація.....	203
<i>Козак Василь Михайлович</i> Розвиток творчого мислення (активізація творчої діяльності, нестандартне мислення).....	209
<i>Стегней Маріанна Іванівна</i> Особливості кредитування сільськогосподарського виробництва банківськими установами.....	212
<i>Босий М.А., Іоніна Л.М.</i> Застосування байєсовського підходу при нормуванні витрат ресурсів.....	215

<i>Руденко Наталія Валентинівна</i> Розвиток міжнародних ринків праці в контексті проблем зайнятості.....	217
Секція 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	222
<i>Яковенко Сергій Іванович</i> Вплив чинників глобалізації та розширення транснаціональних корпорацій на транскордонне співробітництво.....	222
<i>Устич Іван Іванович</i> Проблеми підвищення ефективності українсько-угорського транскордонного економічного співробітництва.....	226
<i>Бойко Ярослав Миколайович</i> Транскордонне співробітництво – реалізація державної політики України з країнами-членами Євросоюзу.....	230
<i>Конопльова Ірина Олександрівна</i> Аналіз тенденцій розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області (2000-2006 рр.) у контексті удосконалення механізму управління економічними процесами регіону.....	232
<i>Miklos Galo</i> Analysis of direct and indirect effects in the multiplical stochastical relationship	237
<i>Лизанець Анжела Гейзівна</i> До питання про фінансове забезпечення транскордонного співробітництва.....	243
<i>Голубка Олександра Яношівна</i> Вплив транскордонного співробітництва на розвиток малого підприємництва.....	247
<i>Динис Георгій Георгійович</i> Діяльність комітету радників Ради Європи з проблем розвитку транскордонного співробітництва в Центральній та Східній Європі.....	250
<i>Машика Тетяна Йосипівна</i> Роль інноваційної політики у розвитку транскордонного економічного співробітництва.....	254
<i>Готра Вікторія Вікторівна</i> Роль кластерної організації туристичного бізнесу Закарпаття в підвищенні ефективності транскордонного співробітництва.....	257
<i>Симканич Оксана Валеріївна</i> Інвестиційна діяльність в контексті транскордонного співробітництва прикордонних територій на етапі інтеграції економіки України до європейського простору.....	262
<i>Миголинець Мирослава Іванівна</i> Проблеми розвитку прикордонної транспортної інфраструктури та її роль у забезпеченні конкурентоспроможності та зовнішньоекономічної діяльності регіону Українських Карпат.....	267
<i>Дербак Володимир Іванович</i> Двосторонні угоди з транскордонного співробітництва в міжнародно-правовому механізмі регулювання транскордонних відносин України.....	270
<i>Корнієнко Інокентій Олексійович</i> Транскордонне регіональне співробітництво як засіб інтенсифікації економіки.....	273
<i>Лендел Михайло Андрійович, Войтенко Галина Володимирівна</i> Регіональні особливості використання трудового потенціалу села у нових організаційно-правових формах господарювання.....	276

<i>Кубіній Н.Ю., Бугір Л.В., Кубіній В.В.</i> Фактори та оцінка ефективності системи стратегічного управління.....	284
<i>Козик Василь Васильович</i> Трансформаційні аспекти експортно-імпоротної діяльності України.....	287
<i>Пігош Василь Августинович</i> Порівняльний аналіз особливостей обліково-аналітичного забезпечення бюджетних установ у вітчизняній та зарубіжній практиці.....	293
<i>Hegedűs László</i> Minőségbiztosítás fejlődése és alapvető formái.....	296
<i>Коваленко Пилип Васильович</i> Інноваційний менеджмент у системі конкуренції та пріоритетів національного розвитку.....	298
<i>Лучко Галина Йосипівна, Лучко Йосип Йосипович</i> Аналізування ефективності стратегій застосування деривативів в умовах розвитку транскордонного співробітництва.....	301
<i>Кузнець Леонід Федорович, Мамітов Олександр Володимирович</i> Алгоритм створення системи релевантної науково-технічної, економічної та правової інформації для всіх рівнів керівництва та інших споживачів інформаційних ресурсів.....	306
<i>Алейніков С.М., Кучеров О.П.</i> Семантичний аналіз норм і нормативів в обслуговуючих галузях для створення структурованого АРМ.....	309
<i>Баранчикова Марта Володимирівна</i> Управління мотиваційним механізмом на промисловому підприємстві та деякі аспекти мотивації окремих категорій персоналу.....	313
<i>Андришин Володимир Павлович</i> Сучасний стан та перспективи розвитку транскордонного співробітництва у Закарпатській області.....	317
SUMMARY	320

УДК 620.1

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В
ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ ЗАКАРПАТТЯ З ТОЧКИ ЗОРУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ І
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Денисюк С.П., д.т.н., проф. НТУУ "КПІ"

Радич І.П., к.т.н., Мукачівський міськвиконком

Ми вже почали звикати до того, що час, у який ми живемо, називають епохою глобалізації, а саму глобалізацію визначають як складний, багатовимірний, багатовекторний і суперечливий феномен [2, 5–7]. Безперечно, глобалізація – це реальність сьогодення і закономірний результат попереднього історичного розвитку людства.

Можна погодитися з висновком Г. Френч із Всесвітнього інституту спостереження, що «глобалізація» стала модним словом, яке означає різні речі для різних людей, і тому потребує свого уточнення відповідно до контексту кожного конкретного дослідження [2]. Слід говорити про соціально-економічні, політичні, культурні, інформаційні, екологічні та антропологічні виміри глобалізації. Зокрема, Г. Френч пропонує означити цим терміном широкий процес суспільної трансформації, включаючи зростання торгівлі, інвестицій, подорожей та комп'ютерних мереж, у якому численні взаємопов'язані сили роблять національні кордони більш проникливими. Одним із найбільш значущих і тривожних наслідків глобалізації є виснаження запасів енергетичних ресурсів, погіршення стану глобального довкілля та зростання вразливості людини. Так, із екологічною глобалізацією пов'язують виникнення так званої четвертої генерації екологічних проблем, зумовлених стійким зростанням чисельності населення, підвищенням планетарної температури та глобальними змінами клімату, витонченням озонового шару, падінням рівня ґрунтових вод та забрудненням світового океану, скороченням посівних площ на душу населення, занепадом рибальства, зменшенням площ лісів та опустелюванням, накопиченням шкідливих відходів, безпрецедентними темпами втрати біорозмаїття.

Багато глобальних проблем набувають особливої гостроти та іншого змісту на регіональному та локальному рівнях, переходячи зі сфери абстрактного у сферу конкретного, зачіпаючи життєві інтереси окремих людей і громад [1–3, 6, 7]. Саме тому для глибшого та ґрунтовнішого розуміння глобалізаційних процесів виникає необхідність дослідження їх впливів на локальному рівні та зворотні зв'язки, що виникають при цьому.

У теперішній час світове співтовариство докладає чимало зусиль до вироблення спільних заходів із метою пом'якшення негативних наслідків глобалізації та мобілізації спільних ресурсів. Це, зокрема, виявляється у спільному використанні основних видів природних ресурсів за допомогою інтенсифікації міжнародного обміну та прямих іноземних інвестицій; здійснення глобальної

енергетичної та екологічної політики з метою переходу до збалансованого (сталого) розвитку та попередження нанесення шкоди планеті; розвитку міжнародних транспортних мереж; виробленні та запровадженні міжнародних екологічних стандартів і нормативів, а також контролі за їх дотриманням; спільній боротьбі з природними та техногенними катастрофами; створенні міжнародних екологічних структур і фондів.

Загалом можна виокремити п'ять класів екологічних ризиків, які проявляються як на державному, так і регіональному рівнях [2]:

– ризики, пов'язані із непередбачуваними наслідками техногенного впливу на довкілля, що виражається в погіршенні умов життєдіяльності людини, руйнації цілісності екосистем та зниженні буферного потенціалу біосфери;

– ризики, пов'язані із неконтрольованими природними процесами зміни стану довкілля (відповідно, дезадаптивним впливом цих процесів на людство);

– ризики, пов'язані з об'єктивними екосистемними лімітами (фрустрацією), які роблять проблематичним досягнення людиною деякого очікуваного нею рівня споживання благ та способу життя;

– ризики для суб'єктів управління станом довкілля, які полягають у наявних перешкодах здійснення відповідних цілей та завдань, зокрема, перешкодах, пов'язаних із соціальною конфліктністю у цій сфері;

– ризики для суб'єктів господарювання, пов'язані із регулятивною системою держав та міждержавних об'єднань у сфері захисту довкілля.

На рубежі ХХ – ХХІ століть у світовому геополітичному просторі з'явилася низка нових держав, які впливають чи можуть впливати на геополітичну ситуацію як в ближній, так і в дальній перспективі [2, 4, 5]. До таких держав відноситься й Україна. Однак важливо не абсолютизувати геополітичне становище нашої країни, а всебічно розширювати її можливості в реалізації національних інтересів та цілей в системі міжнародних відносин. Так, європейський вибір України був визначений на етапі формування основ зовнішньої політики нашої держави. Ґрунтувався цей вибір на її життєво важливих інтересах, історичному прагненні українського народу бути невід'ємною частиною єдиної Європи, членом Європейського Союзу, Ради Європи та Організації Північноатлантичного Договору.

Цілком зрозуміло, що для успішного геополітичного сходження у світовому співтоваристві

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Україна має усвідомити себе не тільки в широкому геополітичному контексті, співмірно врахувати провідні тенденції розвитку світової цивілізації та розробити відповідну стратегію досягнення власного становища в континентальному і світовому вимірах, але й налагодити плідне міжнародне співробітництво, зокрема, й на регіональному рівні. Одним з сторін такого перспективного транскордонного співробітництва є співробітництво в енергетичній сфері.

Аналізуючи складові геополітичного та геостратегічного утвердження України, слід особливо наголосити на важливості проблеми забезпеченості та ефективності використання в нашій країні паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР). Україна належить до енергодефіцитних країн, оскільки за рахунок своїх джерел ПЕР вона задовольняє свої потреби лише на 47–49%. Власний видобуток покриває до 12% потреб у нафті, до 20% – у природному газі. Слід зазначити, що для нашої країни загальний обсяг економічно доцільного енергозбереження до 2010 р. складає 76,7–93,3 млн. т у.п., на суму 13,66–16,4 млрд. грн. Поряд з цим ефективність використання ПЕР в економіці України та соціальній сфері недопустимо низька.

Інтеграція України у світову економіку і європейський вибір України передбачає досягнення нашої країною європейських стандартів рівня життя, з тому й числі енергоефективності. Суттєве підвищення енергоефективності національної економіки, як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, є одним із основних шляхів забезпечення національної безпеки, наповнення бюджету, підвищення конкурентоспроможності внутрішньої продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, вирішення соціальних питань. Для досягнення стратегічної мети впровадження політики енергозбереження – виходу України на рівень передових країн з ринковою економікою, необхідним є реалізація дієвої системи впровадження енергоефективного обладнання та технологій, широке впровадження нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії (НВДЕ), що має забезпечити суттєве підвищення енергоефективності економіки країни, і, як наслідок, – стійке енергопостачання населення та економіки країни, зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище та витрат суспільства на енергозабезпечення, вирішення соціальних питань.

Модернізація енергетичного сектора Закарпатської області в рамках транскордонного співробітництва має бути направлена на підвищення ефективності транзитних енергетичних потоків, реалізацію політики енергозбереження та впровадження НВДЕ.

Шляхи та напрямки розвитку паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) України та її регіонів зафіксовано в Енергетичній стратегії України до 2030 року.

Україна відіграє дедалі зростаючу роль в енергетичному секторі Європи завдяки її важливим первинним ресурсам (вугілля) та починає набувати

важливого значення як транзитний центр між сходом і заходом для енергетичних ресурсів, зокрема газу та нафти. Крім того, після розширення ЄС у травні 2004 р., Україна здобула спільний кордон з державами ЄС. Цей спільний кордон розширився на південь у 2007 році після приєднання до ЄС нових членів. Як наслідок, Україна поділяє інтереси Євросоюзу щодо інтеграції та посилення енергетичних шляхів, що перетинають Україну або починаються на її території та прямують на захід.

З цієї точки зору Україна відіграватиме суттєву роль у зміцненні безпеки енергопостачання до країн Центральної та Східної Європи, зокрема, й через Закарпаття. Прискорення політичних реформ та позитивне ставлення до співпраці з Євросоюзом є основними передумовами для посилення інтеграції енергетичних інфраструктур та ринків.

Одним із важливих напрямків для Закарпатської області є транзит електроенергії. Визначаючи необхідність впровадження технічних стандартів для мереж та генераційного обладнання, а також особливості його експлуатації в Україні, враховуючи сумісність зі стандартами європейської енергетичної системи UCTE, позитивно оцінюється можливість досягнення Україною мети приведення роботи електромереж у відповідність до стандартів мережі UCTE. Крім того, налагоджується співробітництво в рамках технічної допомоги Євросоюзу щодо підтримки України в її поступовому приєднанні до транс'європейської електричної мережі.

Основою електроенергетики країни є Об'єднана енергетична система (ОЕС) України, яка здійснює централізоване електрозабезпечення внутрішніх споживачів, взаємодіє з енергосистемами суміжних країн, забезпечує експорт, імпорт і транзит електроенергії. ОЕС України об'єднує енергогенеруючі потужності, розподільні мережі регіонів України, пов'язані між собою системоутворюючими лініями електропередачі напругою 220–750 кВ. Енергетична система України була сформована як частина ЄЕС бувшого СРСР, з урахуванням передачі потоків потужності зі Сходу на Захід – в рамках ОЕС «Мир» із забезпеченням можливості сумарного перетоку понад 6000 МВт при обсягах обміну електроенергією ЄЕС України з системами суміжних європейських держав на рівні понад 30 млрд. кВт.год в рік. Основною технологічною ланкою ОЕС України є магістральні та міждержавні електричні мережі. Енергосистема України має 82 електричні зв'язки напругою 0,4–750 кВ з ЄЕС інших країн. З Росією 41 лінія електропередачі (ЛЕП), з Молдовою – 24, з Білорусією – 7, з Угорщиною – 4, з Польщею, Словаччиною та Румунією – по 2 ЛЕП.

У той же час забезпечення ефективного функціонування ОЕС України пов'язане з цілим рядом проблем. Потребує суттєвої зміни структура генеруючих потужностей. Через відсутність необхідних обсягів маневрових та пікових потужностей, ОЕС не в змозі забезпечити оптимальний графік навантажень, вимоги з частоти,

Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія Економіка. Випуск 23.

рівнях напруги і в кінцевому рахунку – ефективну паралельну роботу з енергосистемами Західної Європи. Як наглядний приклад слід зазначити, що в ОЕС України в нормальних режимах допускається відхилення частоти в діапазоні 49,8 – 50,2 Гц і в післяаварійних 49,6 – 50,4 Гц. У той же час, в енергооб'єднанні UCTE відповідно в нормальному режимі 49,95 – 50,05 Гц, а в післяаварійному 49,85 – 50,15 Гц.

Вирішення цих проблем на Закарпатті передбачає введення нових мобільних потужностей, які забезпечать оптимальну роботу ОЕС України. Поки що функцію забезпечення “живучості” ОЕС виконують гідро- та гідроакumuлюючі електростанції, потужність яких зараз становить біля 9 % при необхідних 15 – 20 %.

Подальший розвиток електричних мереж Закарпатської області має бути спрямованим на забезпечення: надійної видачі потужності електричних станцій та її ефективного розподілу в ОЕС України; можливості організації ефективної паралельної роботи ОЕС України з енергосистемами інших країн; надійного та ефективного забезпечення потреб та доставки електроенергії до споживачів електричної енергії.

До 2010 року передбачається спорудження та модернізація об'єктів, зокрема, на території Закарпатської області, що забезпечать посилення міждержавних зв'язків з метою інтеграції з UCTE, збільшення експортних поставок електроенергії, підвищення надійності електропостачання Карпатського регіону. Крім того, для забезпечення можливості паралельної роботи ОЕС України з енергетичним об'єднанням країн Європи, з метою поліпшення стандартів роботи ОЕС України і поступового приведення їх до вимог UCTE, буде виконано значний обсяг організаційно-технічних заходів, спрямованих на модернізацію та розвиток всієї енергосистеми, створити системні комплекси протиаварійної автоматики.

На період до 2010 року з метою забезпечення стабільного експорту та збільшення його обсягів необхідним є модернізація електромереж та збільшення генеруючих потужностей “Острова Бурштинської ТЕС”; будова Добротвірської ТЕС-2; розв'язання проблеми пропускної спроможності електромереж на перерізі Україна – Молдова шляхом будівництва додаткових електромереж в Одеському енерговузлі.

Враховуючи передовий зарубіжний досвід у сфері енергозбереження та виходячи з реального стану розвитку економіки Закарпаття, необхідно впровадження наступних механізмів [1, 3, 4]:

- пряме фінансування енергозберігаючих проєктів з державного чи місцевого бюджетів в установах та організаціях, що фінансуються з відповідних бюджетів, та проєктів, що мають загальнодержавне значення;

- впровадження економічних стимулів енергозбереження у бюджетній сфері (премії, штрафи, адміністративна та фінансова відповідальність керівників бюджетних установ за

- марнотратство енергоресурсів), в тому числі – підтримка впровадження приладів обліку в бюджетній сфері та особистому споживанні;

- впровадження комерційних механізмів підвищення рівня енергоефективності в бюджетному секторі, залучення до реалізації відповідних завдань приватних компаній на контрактній основі;

- стимулювання інвестицій суб'єктів господарювання, їх інноваційної діяльності з переходом до енергозберігаючих технологій, впровадження інструментів розподілу та зниження інвестиційного ризику, в тому числі – засобами змішаного державно-приватного інвестування (податкові пільги, кредитування за зниженою ставкою тощо);

- заохочення інвестицій в енергозберігаючі проєкти шляхом концентрації та цільового спрямування коштів, отриманих від енергозбереження, нарахувань на енергоспоживання;

- розбудова ринку енергоресурсів, правового інструментарію його регулювання, забезпечення ринкового ціноутворення та вдосконалення механізмів тарифоутворення, запобігання надмірному ціновим коливанням тощо.

Основними напрямками розвитку НВДЕ в Україні є вітроенергетика, гідроенергетика, біо-сонячна енергетика, геотермальна енергетика та вторинна енергетика на основі позабалансових джерел енергії. В Україні є значний потенціал основних видів НВДЕ, але на даний час їх практичне використання становить досить незначну частину в загальному енергоспоживанні держави – до 2,5 %.

Згідно Енергетичної стратегії України до 2030 р. основними принципами державної політики у сфері використання НВДЕ є нарощування обсягів виробництва та споживання енергії, яка виробляється із відновлюваних джерел з метою економічного витривання традиційних ПЕР та зменшення залежності України від імпорту; виконання вимог щодо забезпечення екологічної безпеки за рахунок зменшення негативного впливу на стан довкілля при створенні та експлуатації об'єктів альтернативної енергетики, а також при передачі, транспортуванні, постачанні, збереженні та споживанні енергії, яка виробляється із альтернативних джерел.

Річний потенціал окремих типів альтернативних джерел енергії в МВт.год/рік для Закарпатської області наведено в таблиці.

Для Закарпаття, де характерним є відносно розосереджене і неконцентроване енергоспоживання, малі форми енергетики, у першу чергу з використанням НВДЕ, є особливо перспективними. Тому важливо спрямувати зусилля на проведення комплексного аналізу економічно доцільного та технічно обгрунтованого потенціалу джерел НВДЕ в Закарпатті, визначення характеристик цього регіону як прикордонного з точки зору регулювання гірських річок. При його подальшій реалізації слід враховувати структурні зміни, що відбулися в економіці, зокрема, розпаювання та передачу земель у власність, приватизація об'єктів державної та комунальної

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

власності. Оптимальний розвиток місцевої гідроенергетики Закарпатської області має всі підстави стати суттєвим засобом підвищення та досягнення обґрунтованих рівнів самоенергозабезпечення.

Тип НВДЕ	Загальний потенціал	Технічний потенціал	Доцільно-економічний потенціал
Сонячна енергія	15,5x10 ⁹	7,5x10 ⁷	1,2x10 ⁵
Гідроенергія малих рік	4532	2991	1357
Геотермальна енергія	239,4	490	510
Низькопотенційна теплота ґрунту та ґрунтових вод	5093	3638	79

Відзначимо значну перспективу використанні в Закарпатті малих ГЕС. Гідроенергетика є технологічно найбільш освоєним виробництвом електроенергії, що має гарантований відновлюваний енергоресурс. Такі особливості гідроенергетики, як унікальні маневрові та мобільні можливості, відновлюваність, менший вплив на навколишнє середовище, комплексність, низька собівартість виробництва електроенергії та інші дають їй широкий спектр функціональної участі в роботі енергосистеми, у забезпеченні якості енергосистеми, зниженні її паливної складової за максимально економічної ефективності.

У теперішніх умовах трансформації суспільних і економічних відносин найважливішою передумовою ефективною регіональної політики в енергетичній сфері стає ухвалення рішень на основі маркетингу. Управління суб'єктами енергетичного регіонального господарства згідно набутого передового закордонного досвіду на основі маркетингу полягає в тому, щоб шляхом обміну інформацією між підприємствами, фірмами і ринком забезпечити виробництво товарів і послуг, які б задовольняли одночасно очікування підприємств в рентабельності та потреб споживачів у кількісному і якісному виразі.

Доцільність застосування маркетингу, його ефективність істотно різняться, наприклад, для об'єктів паливно-енергетичного комплексу, з одного боку, і виробників енергоефективного обладнання та технологій, з іншого. І якщо ще п'ять-шість років тому в Україні переважав «валовий» підхід до застосування концепції маркетингу, то в даний час все ширше використовується диференційований підхід, і тенденція найближчими роками посилюватиметься.

З врахуванням закордонного досвіду найбільш реальним для Закарпатського регіону в теперішніх умовах є використання груп взаємопов'язаних методів і засобів маркетингової діяльності, а також окремих елементів комплексу маркетингу, створення системи щодо керування впровадженням і експлуатацією джерел НВДЕ для об'єктів різних форм власності.

На наш погляд, зважаючи на значний енергетичний потенціал альтернативних джерел енергії в Закарпатті, на початковому етапі доцільно створити державну організацію з реалізації політики в сфері використання НВДЕ в Закарпатській області.

Можна виділити наступні головні цілі

маркетингового забезпечення впровадження НВДЕ на регіональному рівні:

- поліпшення/збереження конкурентно-спроможності розташованих в регіоні підприємств промисловості і сфери послуг;
- поліпшення ступеня ідентифікації громадян з територією свого проживання;
- залучення в регіон нових підприємств, ресурсів, сучасного обладнання;
- створення привабливості енергозбереження та впровадження НВДЕ вище за національний рівень;
- поліпшення керування процесом енергозабезпечення;
- підвищення прийнятності управління енергоефективністю;
- поліпшення інфраструктури регіону.

Важливим є вирішення наступних задач:

- комплексна реалізація трьох основних призначень території - як місця проживання, як місця відпочинку (природне середовище) і як місця господарювання;
- більш велика виразність конкурентних ознак, за якими оцінюватиметься регіон;
- орієнтація регіонального маркетингу на перспективу, але разом з тим на реально досяжні цілі;
- популяризація та визнання маркетингу регіону, змісту відповідних програм і дій серед громадян;
- орієнтація поведінки регіональних органів влади і управління на користь громад, а також нерезидентів, що цікавлять регіон, як базисна передумова маркетингу регіону.

Регіональне управління здійснення політики впровадження НВДЕ на основі маркетингу в умовах ринкової економіки виступатиме одним з основних принципів господарювання та у функціональному плані передбачатиме наступні види діяльності:

- вивчення кон'юнктури регіональних ринків товарів і послуг, аналіз конкурентного середовища, купівельного попиту і виявлення купівельних переваг;
- проектування і розробку товарів, послуг, робіт, здатних найбільшою мірою задовольнити виявлені потреби регіону;
- реалізація товарів і послуг з метою якнайповнішого задоволення потреб населення, організації сервісного обслуговування;
- створення централізованої бази маркетингової інформації регіону (за типами НВДЕ).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голикова С. Энергия будущего ЕС – возобновляемые источники энергии // Энергетическая политика Украины. – 2005. – № 9. – С. 45–50.
2. Екологічні виміри глобалізації / М.М. Кисельов, Т.В. Гардашук, К.Є. Зарубицький та інш. – К.: Паралап, 2006. – 260 с.
3. Энергетичні ресурси та потоки / Під заг. ред. А.К. Шидловського. – К.: Українські енциклопедичні знання, 2003. – 468 с.
4. Ефективність використання енергоресурсів та реалізації енергозберігаючих заходів в Україні / В.П. Гуз, С.П. Денисюк, В.А. Ільясов, Ю.І. Клочков, І.П. Радич та інш. – К.: Українські енциклопедичні знання, 2007. – 142 с.
5. Кудряченко А.І., Рудич Ф.М., Храмов В.О. Геополітика. – К.: МАУП, 2004. – 296 с.
6. Паливно-енергетичний комплекс України в контексті глобальних енергетичних перетворень / А.К. Шидловський, Б.С. Стогній, М.М. Кулик, Г.Г. Півняк, О.В. Кириленко, С.П. Денисюк, Г.К. Вороновський. – К.: Українські енциклопедичні знання, 2004. – 468 с.
7. Стогній Б.С., Денисюк С.П. Глобальні енергетичні процеси, роль та місце енергетики України в їх розвитку // Техн. електродинаміка. Темат. вип. «Проблеми сучасної електроніки», Ч.1. – 2004. – С. 7–11.

УДК 640.41:332.146

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Свида Іванна Василівна, здобувач кафедри економіки, менеджменту і маркетингу Ужгородського національного університету

Метою статті є здійснення аналізу сучасного стану розвитку готельного бізнесу, виявлення основних факторів, що найбільшою мірою впливають на розвиток і функціонування готельних підприємств та вироблення чітких рекомендацій щодо удосконалення управління підприємствами готельного бізнесу на рівні держави та регіону.

Ключові слова: готельний бізнес, туризм, транскордонне співробітництво, механізми ринкового управління.

ВСТУП

В умовах транскордонного співробітництва, із збільшенням туристичних та ділових потоків іноземних громадян як в Україну в цілому, так і Закарпатську область зокрема, виникає необхідність у забезпеченні їх висококомфортабельними засобами розміщення.

На сьогоднішній день створення високорентабельних сучасних спеціалізованих (в залежності від природно-рекреаційних, культурно-історичних ресурсів) готельних комплексів, здатних задовольнити потреби вітчизняних й закордонних туристів, потребує активної підтримки з боку держави й регіональних структур управління.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Готельне господарство є однією з найменш досліджених галузей народного господарства України. Насамперед це пов'язано з тим, що в умовах Радянського Союзу готельне господарство не було виділено в окрему галузь. Дослідження різних аспектів функціонування готельного бізнесу

проводилися в межах дослідження житлово-комунального господарства, в той час як за існування світової класифікації готельний бізнес є невід'ємною складовою індустрії туризму. Крім того, не готували спеціалістів з туризму та готельного господарства, практично не проводилися вітчизняні наукові і теоретичні розробки та дослідження із питань розвитку готельного господарства, а на державному рівні не приділялося достатньо уваги ні розвитку сфери послуг взагалі, ні розвитку готельного господарства зокрема.

З переходом до ринкових умов господарювання, зміною форми власності окремих підприємств з державною на приватну або колективну, особливу актуальність набувають питання, що стосуються управління в умовах ринкового середовища, - тобто питання практичного застосування менеджменту й маркетингу на підприємствах. Проте, як виявилось, досвід зарубіжних країн не може бути успішно адаптований на вітчизняних підприємствах готельного бізнесу, оскільки не враховує специфіки функціонування вітчизняних готелів.

Починаючи з середини 90-х років минулого

Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія Економіка. Випуск 23.

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
НАУКОВОГО ВІСНИКА**

Ужгородського національного університету

Серія Економіка

ВИПУСК 23

**Збірник статей Міжнародної науково-практичної конференції:
"Вплив маркетингу на підвищення ефективності транскордонного
економічного співробітництва з країнами-членами ЄС"**

2007

Редактор випуску: МІКЛОВДА Василь Петрович

*Відповідальні за випуск: МІКЛОВДА Василь Петрович
ЧУЧКА Іван Михайлович*

Коректор: ЖУКОВ Святослав Августович

Верстка: ДОРОГІ Ярослав Миколайович

**Здано в набір 10.09.2007р. Підписано до друку 10.10.2007р.
Формат 210×297. Папір офсетний. Друк на різнографі.
Гарнітура Times New Roman.
Тираж 100 прим.**

Оригінал-макет виготовлено в
редакційно-видавничому відділі Мукачівського технологічного інституту

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26,
Телефон/факс 8 (03131) 2-11-09

© Мукачівський технологічний інститут
"Спеціальний випуск наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія
Економіка. Випуск 23.", 2007